

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

14.03.2022. Nr. 6-1/173

Saulkrastu novada pašvaldība
dome@saulkrasti.lv

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
pasts@varam.gov.lv

*Par administratīvo sodu nepamatotu piemērošanu
par pašvaldības maksas stāvvietu neapmaksāšanu*

Tiesībsargs ir izskatījis personas (turpmāk – iesniedzējs) 2022. gada 2. janvāra iesniegumu (reģistrēts ar Nr. 5), kurā iesniedzējs, citastarp, norāda, ka Saulkrastu pašvaldības policijai ir uzdots administratīvi sodīt personas, kuras nav samaksājušas par pašvaldības maksas stāvvietas izmantošanu.

Iesniegumā norādīts, ka:

„Saulkrastu pašvaldības policijai ir uzdots strādāt arī par SIA “Saulkrastu komunālserviss” maksas autostāvvietu kontrolieriem. Pašvaldības policijas darbiniekiem kā valsts amatpersonām nebūtu jākontrolē līgumsaistības starp komercpakalpojuma sniedzēju un saņēmēju. Pielikumā fotoattēls ar maksas autostāvvietas noteikumiem. Ja persona nav samaksājusi par stāvvietu, tad “pārkāpējs” tiek saukts pie administratīvās atbildības.”

Iesnieguma izskatīšanas gaitā, tiesībsargs lūdza Saulkrastu novada pašvaldību (turpmāk – pašvaldība) sniegt skaidrojumu par maksas stāvvietu pārvaldīšanu Saulkrastu novadā, nosūtot 2022. gada 18. janvāra vēstuli Nr. 6-1/33 „Par maksas stāvvietām Saulkrastu novadā” (turpmāk – informācijas pieprasījums). 2022. gada 4. februāra vēstulē Nr. 7.4/2022/IZ137 „Par maksas stāvvietām Saulkrastu novadā” pašvaldība sniedza tiesībsargam atbildi uz informācijas pieprasījumu (turpmāk – pašvaldības atbilde).

Atbildot uz informācijas pieprasījumu, pašvaldība informēja, ka:

„personas, kuras nav veikušas apmaksu par stāvlaukumu Smilšu ielā 2a, Saulkrastos, tiek administratīvi sodītas par papildzīmju neievērošanu, proti nav ievērots Ceļu satiksmes noteikumu 285.27. punkts un tiek piemērota sankcija pēc Ceļu satiksmes likuma 57. panta septītās daļas.”

Pēc pašvaldības atbildes saņemšanas tiesībsargs vērsās pie Iekšlietu ministrijas un Satiksmes ministrijas, lai noskaidrotu to viedokli par šādu pašvaldības īstenoto praksi.

Satiksmes ministrija atbildi pēc būtības nesniedza, bet pārsūtīja tiesībsarga vēstuli Iekšlietu ministrijai un Valsts policijai, ņemot vērā, ka jautājumi par administratīvās atbildības piemērošanu nav tās kompetencē.

2022. gada 1. martā Iekšlietu ministrija sadarbībā ar Valsts policiju sniedza atbildi tiesībsargam, nosūtot vēstuli Nr. Nr.1-23/487 „*Par administratīvo atbildību, neveicot noteikto maksājumu par transportlīdzekļu maksas stāvvietas izmantošanu*” (turpmāk – IeM vēstule).

Apkopojot tiesībsarga izdarītos secinājumus un IeM vēstulē minēto, secināms, ka **pašvaldības rīcība, administratīvi sodot personas, kuras nav samaksājušas par automašīnas novietošanu pašvaldības maksas stāvvietā, ir prettiesiska.**

[1.] Pirmkārt, vispārējā kārtībā administratīvos sodus par nepareizu transportlīdzekļa novietošanu stāvvietā nosaka Ceļu satiksmes likuma 57. panta septītā daļa. Taču šajā pantā ir noteikti 2 izņēmumi attiecībā uz 2 papildzīmēm.

Pirmā papildzīme – 844. – „*personām ar invaliditāti*” nav iekļauta Ceļu satiksmes likuma 57. pantā tāpēc, ka par neatļautu automašīnas novietošanu stāvvietā, kas paredzēta personām ar invaliditāti, ir paredzēts bargāks sods. Šāda veida pārkāpums ir noteikts Ceļu satiksmes likuma 78. panta astotajā daļā, līdz ar to jāpiemēro šis pants, nosakot administratīvā pārkāpuma veidu.

Otrā papildzīme – 851. – „*maksas stāvvietas darbības laiks*” nav iekļauta Ceļu satiksmes likuma 57. pantā tāpēc, ka maksas stāvvietas neapmaksāšana nav administratīvi sodāma saskaņā ar šo likumu. Pie šāda secinājuma var nonākt tiesību normas interpretācijas rezultātā. Lai atklātu tiesību normas saturu, ir jāizmanto visas tiesību normu interpretācijas metodes – gramatiskā, vēsturiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā metode. Tikai visu šo metožu pielietošana ļauj nonākt pie tiesību normas interpretācijas rezultāta. Proti, nevar vadīties tikai no gramatiskā, vārdiskā tiesību normas formulējuma. Izmantojot vēsturisko interpretācijas metodi, ir jānoskaidro tiesību normas jēga, ņemot vērā apstākļus, uz kuriem pamatojoties tā radīta. No likumdošanas procesā iesniegtajiem dokumentiem var secināt, ka likumdevēja mērķis bija noteikt, ka administratīvi nevar sodīt personas, kuras nav samaksājušas par maksas stāvvietas izmantošanu.

Minēto apstiprina 15.06.2021. Grozījumu Ceļu satiksmes likumā (turpmāk – 15.06.2021. grozījumi) likumdošanas procesā Iekšlietu ministrijas priekšlikumā norādītais, ka „*Ceļu satiksmes likuma 57. panta septītās daļas jaunajā redakcijā ir nepieciešams ietvert izņēmumu arī attiecībā uz 851. papildzīmi, jo par transportlīdzekļa novietošanu maksas stāvvietā, neveicot par to attiecīgu samaksu, transportlīdzekļa vadītājam atbilstoši Civillikuma prasībām tiek piemērots līgumsods, bet ne Administratīvās atbildības likumā paredzētais administratīvais sods.*”¹

Pašvaldības maksas stāvvietā Smilšu ielā 2a, Saulkrastos, ir izvietota 539. ceļa zīme „*maksas stāvvietā*” un 827. papildzīme „*darbības laiks*”, kas norāda zīmes darbības

¹ Skat. Iekšlietu ministrijas vēstuli „*Par priekšlikumiem likumprojektam “Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”*” (Nr.792/Lp13), pieejams:

<http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/1668196E1ACF89E0C225868B004668FA?OpenDocument>

laiku no 8.00-23.00, kā arī 849. papildzīme ar norādi „apmaksu veikt ar SMS”, t.i. precizējumu par to, kādā veidā veicama noteiktā maksa par stāvvietas izmantošanu.²

Tā kā ne tikai 851. papildzīme „maksas stāvvietas darbības laiks” kopā ar 529. ceļa zīmi „stāvvietu zona” vai 537. ceļa zīmi „stāvvietā” (skat. Ceļu satiksmes noteikumu 285.29. apakšpunktu), bet arī 827., 828. un 829. papildzīmju „darbības laiks” uzstādīšana kopā ar 539. ceļa zīmi „maksas stāvvietā” pēc būtības apzīmē maksas stāvvietas darbības laiku, tad arī saistībā ar šo papildzīmju neievērošanu nevar administratīvi sodīt personas, kuras nav samaksājušas par maksas stāvvietas izmantošanu. Minētais izriet no apstākļa, ka tiesību normas ir iztulkojamas un piemērojamas pēc to jēgas un būtības.

Pašvaldības atbildē ir minēts, ka, nesamaksājot par maksas stāvvietas izmantošanu, tiek pārkāpts Ceļu satiksmes noteikumu 285.27. punkts. Šajā Ceļu satiksmes noteikumu punktā ir ietverta 849. papildzīmes „pārējā papildinformācija” definīcija. Definīciju nav iespējams pārkāpt, jo tā pati par sevi neietver uzvedības noteikumu, t.i. neprasa indivīdu veikt vai atturēties no kādas darbības veikšanas.

[2.] Otrkārt, kā skaidrots IeM vēstulē, saskaņā ar likuma „Par autoceļiem” 6. panta 4.¹ daļā noteikto, pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem var paredzēt, ka par transportlīdzekļa novietošanu stāvēšanai uz pašvaldības autoceļa vai ielas drīkst iekasēt maksu. Saistošajos noteikumos norādāms attiecīgais autoceļš vai iela (to posms), vai konkrēta teritorija, kurā ietilpst autoceļi vai ielas (to komplekss), noteikts laiks, kurā stāvēšanai novietotā transportlīdzekļa atrašanās uz pašvaldības autoceļa vai ielas ir par maksu (piemēram, noteikts diennakts vai nedēļas laiks), maksas apmērs un tās iekasēšanas kārtība. Līdz ar to secināms, ka likumdevējs attiecībā uz transportlīdzekļu maksas stāvvietu izmantošanu ir paredzējis civiltiesisku attiecību iestāšanos starp pašvaldību kā zemes vienības, uz kuras izveidota transportlīdzekļu maksas stāvvietā, īpašnieku no vienas puses un personu, kura vēlas izmantot attiecīgo transportlīdzekļu maksas stāvvietu sava transportlīdzekļa novietošanai, no otras puses. Savukārt gadījumos, kad persona nav izpildījusi savu no civiltiesiskām attiecībām izrietošo saistību, tad tai atbilstoši civiltiesību regulējumam piemērojams kāds no saistību tiesību pastiprināšanas instrumentiem, piemēram, līgumsods. Tāpēc Iekšlietu ministrijas ieskatā tieši likumā „Par autoceļiem” ietvertais regulējums pamato to, kāpēc likumdevējs Ceļu satiksmes likumā nav paredzējis administratīvo atbildību personām, kuras nav veikušas noteikto maksājumu par transportlīdzekļu maksas stāvvietas izmantošanu.

Atbilstoši Civillikuma 1402. pantam saistību tiesības rodas vai nu no tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības, vai pēc likuma. Papildinot Iekšlietu ministrijas skaidrojumu, jānorāda, ka arī tiesu praksē ir nodibināts, ka lietojot pašvaldības kapitālsabiedrības apsaimniekotās un uzturētās maksas stāvvietas, puses noslēdz līgumu atbilstoši Civillikuma 1535. pantam, kas paredz, ka puses var dot savu piekrišanu vai nu abas reizē, vai viena pirms otras; tādā kārtā darījums var iesākties vai nu ar vienas puses apsolījumu, kuru pēc tam pieņem otra puse, vai arī ar pieņemšanu, kas izteikta pieprasījuma vai lūguma veidā. Atbilstoši Civillikuma 1537. pantam, ja līgumu slēdz starp klātneesošiem, tad tas uzskatāms par noslēgtu no tā brīža, kad priekšlikuma

² Minēto apstiprina pašvaldības mājas lapā publicētā informācija, skat.: <https://saulkrasti.lv/jaunumi/pasvaldiba-un-sabiedriba/sakot-ar-1-aprili-autostavvietas-pie-baltas-kapas-un-smilsu-iela-2a-ir-mainiti-mobilly-autostavvietu-apzimejumi/>. Arī IeM vēstulē norādīts, ka Iekšlietu ministrija no pašvaldības elektroniskā veidā saņēma fotouzņēmumu, kurā redzams, ka attiecīgā stāvvietā ir apzīmēta ar minētajām ceļa zīmēm.

pieņēmātāju ir sasniegusi priekšlikuma saņēmēja beznosacījuma piekrišana. Pienākumu izpildīt līgumu nosaka Civillikuma 1587. pants, ka tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsoli, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma (*sal. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2021. gada 7. janvāra sprieduma lietā ar arhīva Nr. CA-0312-21/6 10. punkts*). Novietojot sev piederošos transportlīdzekļus stāvēšanai pašvaldības maksas stāvvietās, t.i., izmantojot pašvaldības kapitālsabiedrības nodrošinātus pakalpojumus, personas noslēdz ar attiecīgo pašvaldības kapitālsabiedrību civiltiesiskus darījumus, kas vērsti uz saistību tiesību nodibināšanu Civillikuma 1401. panta izpratnē (*sal. Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 7. jūlijā spriedums lietā Nr. C28283116*).

Likums „Par pašvaldībām” neuzliek pašvaldībai pienākumu iekasēt maksu par stāvvietu izmantošanu pašvaldības administratīvajā teritorijā. Taču pašvaldībai ir tiesības to darīt, pamatojoties uz likuma „Par autoceļiem” 6. panta 4.¹ daļu.

Pašvaldības kā atvasinātas publiskās personas pašas nevar veikt darbības saistībā ar maksas autostāvvietu apsaimniekošanu un uzraudzīšanu, līdz ar to šīs darbības pašvaldības interesēs un uzdevumā ir jāveic pašvaldības kapitālsabiedrībai (*sal. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2022. gada 18. janvāra sprieduma lietā ar arhīva Nr. CA-0223-22/20 6.5. punkts*). Piemēram, SIA „Saulkrastu komunālserviss”, kas ir privāto tiesību juridiskā persona. Attiecīgajai kapitālsabiedrībai ir jābūt deleģētai ar normatīvo aktu veikt arī maksas stāvvietas lietošanas noteikumu ievērošanas kontroli.

[3.] Apkopojot iepriekš minēto, secināms, ka, **nesamaksājot par automašīnas novietošanu pašvaldības maksas stāvvietā, nav iespējams pārkāpt Ceļu satiksmes likuma 57. panta septīto daļu. Pašvaldības maksas stāvvietas neapmaksāšana ir civiltiesiskas saistības neizpilde, par kuru personai nevar piemērot administratīvo atbildību.**

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka labas pārvaldības princips, kas izriet no Satversmes 1. panta, ietver taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu cilvēktiesības (*skat. Satversmes tiesas 2003. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2002-12-01 6. punktu*).

Labas pārvaldības princips galvenokārt ir vērsts uz privātpersonas tiesību un likumisko interešu aizsardzību (*skat. Satversmes tiesas 2009. gada 24. marta sprieduma lietā Nr. 2008-39-05 13.1.punktu*).

Labas pārvaldības princips ietver sevī arī tiesiskuma principa īstenošanu. Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 10. panta pirmajā daļā noteikts, ka valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

Tiesību virsvadības princips (*angl. rule of law*) un no tā atvasinātais tiesiskuma princips noteic, ka iestādes rīcībai pēc būtības ir jāatbilst tiesību normām (turklāt tas nozīmē ne tikai rakstītās tiesību normas, bet arī vispārējos tiesību principus). Līdz ar to tiesiskuma princips paredz tiesību piemērotāja pienākumu izprast tiesību sistēmu (tostarp tiesību normu hierarhiju) un tiesību sistēmas pamatā esošos tiesību principus un konstitucionāla ranga vērtības (tātad arī cilvēktiesības), un piemērot tiesību normas, noskaidrojot to jēgu un mērķi šīs tiesību sistēmas kontekstā (*skat. Latvijas Republikas*

Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019. gada 31. janvāra sprieduma Nr. SKA-148/2019 13. punktu).

Tiesiskuma princips ir vērsts uz publiskās varas īstenošanu – tas noteic iestādes un tiesas darbības ietvaru, norādot, ka gan iestāde, gan tiesa drīkst pieņemt tikai tādas lēmumus (nolēmumus), kas ir saskaņā ar tiesību normām. Tiesiskais regulējums jeb tas, kas ir saskaņā ar tiesību normām, ne vienmēr ir tiešā tekstā ietverts vienā konkrētā rakstītā tiesību normā. Tiesiskais regulējums var izrietēt arī no tiesību normu kopuma, tostarp arī rakstīto tiesību normu un tiesību principu kopsakara vai arī tikai no tiesību principiem (*skat. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019. gada 26. aprīļa sprieduma Nr. SKA-262/2019 7. punktu).*

Nepareizi interpretējot Ceļu satiksmes noteikumu 285.27. punktu un Ceļu satiksmes likuma 57. panta septīto daļu, tādējādi nepamatoti piemērojot administratīvos sodus personām, kas nav samaksājušas par pašvaldības maksas stāvvietas izmantošanu, **pašvaldība ir pārkāpusi labas pārvaldības un tiesiskuma principus.**

[4.] Vēlamies vērst Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM) uzmanību uz to, ka iesnieguma izskatīšanas gaitā tiesībsargs aplūkoja, kāda ir maksas stāvvietu pārvaldīšanas kārtība citās pašvaldībās. Taču tiesībsargs neveica padziļinātu izpēti, kuras rezultātā būtu iespējams secināt, vai citās pašvaldībās personas netiek nepamatoti sauktas pie administratīvās atbildības par maksas stāvvietu neapmaksāšanu. Ņemot vērā, ka likuma „Par pašvaldībām” 5. panta piektajā daļā ir noteikts, ka pašvaldību darbību šā likuma ietvaros pārrauga VARAM, šāda izpēte būtu jāveic VARAM. Iespējams, ka līdzīga prakse tiek īstenota, piemēram, arī Liepājas valstspilsētā (*skat. <https://liepau.lv/jautajumi-buj/>*).

Tiesībsarga likuma 12. panta 8. punkts paredz, ka, pildot šajā likumā noteiktās funkcijas, tiesībsargs sniedz pašvaldībām vai citām iestādēm ieteikumus attiecībā uz tiesību aktu izdošanu vai grozīšanu. Pamatojoties uz iesnieguma izskatīšanas gaitā konstatēto, tiesībsargs sniedz šādas rekomendācijas:

Saulkrastu novada pašvaldībai:

- 1) nekavējoties pārtraukt tādu personu administratīvo sodīšanu, kuras nav samaksājušas par Saulkrastu novada pašvaldības kapitālsabiedrību pārvaldīto maksas stāvvietu izmantošanu;
- 2) izveidot jaunu kārtību, kādā tiek veikta pašvaldības maksas stāvvietu lietošanas noteikumu ievērošanas kontrole, un saskaņā ar likuma „Par autoceļiem” 6. panta 4.¹ daļu izstrādāt normatīvajam regulējumam un tiesību sistēmai atbilstošus saistošos noteikumus;
- 3) ziņot tiesībsargam par:
  - a. pirmās rekomendācijas izpildi **divu nedēļu laikā** no šīs vēstules saņemšanas dienas;
  - b. otrās rekomendācijas izpildi ne vēlāk kā **līdz 2022. gada 1. jūnijam**.

VARAM:

- 1) pārbaudīt, kā pašvaldību maksas stāvvietas tiek pārvaldītas citās pašvaldībās, kur šādas stāvvietas ir ierīkotas, pamatojoties uz likuma „Par autoceļiem”

6. panta 4.¹ daļu, lai pārliecinātos, ka nevienā citā pašvaldībā personas netiek nepamatoti administratīvi sodītas par pašvaldību maksas stāvvietu neapmaksāšanu;

- 2) ja tiek konstatēts, ka arī citās pašvaldībās personas tiek nepamatoti administratīvi sodītas par pašvaldību maksas stāvvietu neapmaksāšanu, uzdot attiecīgajām pašvaldībām nekavējoties pārtraukt šādu praksi un izstrādāt tiesisku, normatīvajam regulējumam atbilstošu pašvaldības maksas stāvvietu pārvaldības kārtību;
- 3) ziņot tiesībsargam par abu šo rekomendāciju izpildi ne vēlāk kā **līdz 2022. gada 1. jūnijam**.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu